

36614

8967

IN=030033875

Obstrukcija

v deželnem zboru.

Meseca septembra lanskega leta so bile na Kranjskem volitve za deželni zbor. Boj je bil hud. Klerikalci so napeli vse sile, da bi zmagali, to se pravi, da bi dobili večino v deželnem zboru. A to se jim ni posrečilo in tudi v novem dež. zboru je bila obsojena klerikalna stranka na to, da je v manjšini in ne more počenjati, kar hoče.

V vsakem občinskem odboru je tako, kakor v deželnem zboru, da se zgodi to, kar hoče večina. Manjšina lahko ugovarja, stavlja lahko svoje predloge, ali drugače se mora pokoriti sklepom večine.

Klerikalci vpijejo veliko proti napredni večini v našem dež. zboru in mečejo med ljudi vsakovrstne obdolžitve. Pa vse te obdolžitve in pritožbe so krivične. Najboljši dokaz za to je govor, ki ga je

10-85207808

imel deželni glavar Detela dne 17. julija l. l. v deželnem zboru.

Napredni poslanci imajo v deželnem zboru od leta 1895. večino. Leta 1895. izvoljenemu dež. zboru je potekla lani postavna šestletna doba. V zadnji seji tistega dež. zbora, dne 17. julija, je dež. glavar Detela, ki je sam član klerikalne stranke, v svojem zaključnem govoru pripoznal, da je napredna večina izvrstno gospodarila, da je z vnemo skrbela za vse potrebe prebivalstva, posebno za kmetški stan in v šestih letih več storila za občni blagor, kakor vsi prejšnji deželni zbori. Ravno tako se je tudi v imenu cesarske vlade izrekel deželni predsednik baron Hein. To je pač najboljši dokaz, da so naprednjaki v polni meri izpolnili vse svoje dolžnosti.

Seveda, za sleparske konsume, za goljufive posojilnice, za tihotapsko „vinogradniško društvo“ niso naprednjaki hoteli denarja dati, ampak so rekli, da se plačujejo deželni davki za to, da se porablja v občno korist, ne pa, da bi si razni ožlindrani sleparji ž njimi polnili žepe.

Ravno zato pa se gre klerikalcem. Hoteli so dobiti v deželnem zboru večino, da bi z denarjem davkoplačevalcev podpirali svoje sleparske naprave. Klerikalci hočejo, naj bi dežela dajala deželni denar za konsume in take naprave, naprednjaki pa pravijo, da se deželni denar za to ne sme porabiti in ker imajo naprednjaki v dež. zboru večino, je čisto gotovo, da se prihodnjih šest let za klerikalne konsume in druge sleparijene bo iz deželnega denarja čisto nič dalo.

V minolih šestih letih ni bilo v dež. zboru nobenega poslanca, ki bi se bil vnel za konsume. Takratni poslanci se niso nikdar vneli za te naprave in zato so bile vse razprave mirne in stvarne. Pri lanskih volitvah pa je prišlo v dež. zbor več konsumarjev, na čelu njim tisti dr. Šusteršič, o katerem je izrekla sodnija, da ima od žlindre umazane roke.

Ti ljudje niso hoteli več v dež. zboru mirno in stvarno delati za korist dežele in volilcev, ampak so vstopili v dež. zbor z namenom, da sploh ne puste nobenega delovanja, samo za to, ker nimajo v dež. zboru večine.

Zasedanje dež. zbora.

Novovoljeni deželni zbor se je sešel dne 21. junija, a imel je samo dve seji, potem pa je vlada na cesarjev ukaz poslala poslance domu.

Cesarska vlada je zaključila zasedanje in toliko časa ne bo sklicala deželnega zbora, dokler klerikalci ne odjenjajo. To traja lahko šest let. Kako škodo ima prebivalstvo, če dež. zbora ni, tega pač ni treba pripovedovati. Vse zastane. Ne bodo se delali vodovodi, ne bo se delalo cest, gorenjska kmetijska šola se ne ustanovi, vinogradniki ne dobe podpor itd. itd. Kakor rečeno, zastane vse in da je to za deželo strašen udarec, bo menda vsakdo uvidel.

Narodno napredna stranka pa se ni zadovoljila s tem, da je vlada naredila konec divjemu počenjanju klerikalcev v dež. zboru, ampak je tudi sklicala poseben velik shod, ki se je vršil dne 6. julija v Ljubljani in je tu slovesno in odločno ugovarjala in protestovala proti oškodovanju dežele od strani dr. Šusteršiča in njegovih pristašev.

V seji dne 21. junija bil je g. deželni glavar že takoj od pričetka seje precej zbežan, tako da je pozabil spominjati se po-

kojnega tovariša Kušarja in pozabil je še celo na blagoslov, kojega je papež doposlal deželnemu zboru kranjskemu.

Predsednik naznani, da so klerikalci vložili 12 nujnih predlogov.

Klerikalci so pograbili po vseh „popularnih“ zadevah, jih izlili na zbornico ter zahtevali, da naj se kar čez noč vse rešijo. „Nujnost“ je pri takih zadevah prava oslarija, in dasi so ti gospodje precej neumni, za tako neumne jih pa vendar nimamo, da bi sami verovali v nujnost svojih nerésnih predlogov. Gre se za prav navadno politično sleparijo ali lumparijo, ta lumparija pa se obrača proti klerikalnim volilcem samim! Stavljene predlogi niso namreč ničesar drugega, nego pesek v oči volilcem: predlagajo se nemogoče reči, če se ne bodo mogle doseči, pa bo nastal krik: liberalci niso hoteli, ker niso bili za nujnost! Samo čudimo se, da dr. Šusteršič ni nujno predlagal, da naj se odpravi sploh vsak davek!

Da bi te parlamentarne vajence spravili v zadrego, in da se sploh strogo izvršujejo predpisi deželnozborskega poslovnika — to zadnje bi moralo posebno našim katoliškim obstrukcionistom všeč biti, ker je, ako

se zastareli poslovnik ne bi spoštoval, tudi vsaka obstrukcija nemogoča — je predlagal baron Schwegel, do naj se utemeljevanje nujnih predlogov takoj izvrši.

Tu bi morali videti dr. Šusteršiča! Planil je kviško kakor vol, če si mu vtaknil pod rep tlečo gobo! Kar tulil je od jeze in njegov hripav glas je napolnil dvorano, kakor glas prestreljene vojaške trombe. Ker si je mož v zadnjem času okrog trebuha nabral nekaj loja, ker si je ta svoj trebuh zavil v svečano belo vestjo in ker so je med govorom s svojima rokama neprestano tolkel po tem trebuhu, bil je izdalja podoben vojaškemu bobnu, kojega obdeluje general-tambor!

Najprej nahruli deželnega glavarja samega, češ, da je on predsednik zbornice in ne baron Schwegel, ki si s svojim predlogom hoče samo čas dobiti, da se kuje neka zarota proti katoliško-narodni stranki, koji se hoče odjesti primerno zastopstvo v odsekih. Konča pa z navadno in čez in čez obrabljeno frazo: Mi tu zastopamo interese ljudstva, ki stoji v ogromni večini za nami!

Dr. Tavčar: Za vami stoje kaplani in družega nič!

Pirc: Za Vami stoje Kobljarji in drug nikdo! (Smeh.)

Schwegel dokaže ob roki poslovnika, da je njegovo stališče jedino pravo, ker bi drugače o nujnih predlogih sploh govorice biti ne moglo.

Bela vestja: Vi imate za sabo celih 53 volilcev!

Dr. Tavčar: Šusteršič hoče komandirati celo zbornico!

Bela vestja: Najhujše šele pride!

Dr. Tavčar: Druzega kot burk od Vas itak ne pričakujemo!

Na to odgovarja zopet voditelj katoliške stranke in goni svoje kolesce ter se ne da premakniti s svojega stališča. Konča pa patetično: Mi hočemo „ad perpetuam memoriam“ pred ljudstvom razkrinkati nasilje pri volitvi v odseke. To lumparijo hočemo videti!

Vsled tega šnopsarskega napada nastane v zbornici vihar, kakor ga še niso doživeli stari zidovi starega strelišča! Poslanci napredne narodne stranke skočijo kviško. Začujejo se ogorčeni klici: Lump bo komu lumparijo očital! Kar imaš, si z lumparijami prisleparil! Slepariš z žlindro in s testamenti! Smrdiš kot kozelj! Si goljufal po kloštarih!

Z bledim licem je slušal dr. Šusteršič, in nekaj časa bil je tako otrpnen, da niti širokih svojih ust odpreti ni mogel.

Vsilil pa se je vmes dr. Brejc ter dal parkrat od sebe malo svojo „štimico“. Donelo pa mu je nasproti: Lej ga krojača iz Gori! Lej! Lej! Brejče tiho! zunaj te čaka ekspres s Trbiža!

In dr. Brejc je res takoj obmolknil, dr. Šustrešič pa je dobil tik zasluženih bre še ostro grajo od strani deželnega glavarja!

Na to se prestopi k točkam dnevnega reda in pred vsem k volitvam v odseke. Klub naprednih slovenskih poslancev, ko je bil izvedel, da želijo klerikalci večjega zastopstva v posameznih odsekih, je bil takoj pripravljen, ti želji ustreči. Sklenil je torej predlagati, da naj se število členov vsakega odseka pomnoži za jedno glavo, in da se ta glava odstopi klerikalcem. Da, klub je sklenil dati tem ljudem, ki imajo itak le malo delavnih močij med sabo, še več. V lanskem zasedanju dano je bilo načelništvo najvažnejšega, to je finančnega odseka, klubu naprednih slovenskih poslancev. Sedaj pa je klub sklenil, da naj se to načelništvo izroči klerikalcem.

To ponudbo pa je „katoliški“ klub zavrnil. Hotel je imeti sicer tudi samo jednega zastopnika več v vsakem odseku, tega za-

stopnika pa je hotel vzeti naprednemu slovenskemu klubu, to pa iz jasnega namena, da bi se potem klerikalci izven zbornice lako bahali, da so liberalce zopet osramotili in v kot potisnili.

Dr. Šusteršič: Naša stranka se udeleži volitev v odseke.

Dr. Tavčar: Ker se Vam delati ne ljubi.

Dr. Šusteršič: Ta je pa dobra! Ker smo več členov hoteli v odsekih, zato se nam delati ne ljubi! Tavčar druge ljudi sodi po sebi!

Dr. Tavčar: Pri lovu na testamente res nimamo tiste pridnosti kot Vi!

Šusteršič zopet nekaj čenča ter konča z znanim svojim plehastim patosom: Ljudstvo Vas bo sodilo: Par ljubljanskih barab na galeriji je tlesknilo v roko ter je nekaj zavpilo.

Dr. Tavčar: Galerija ima jezik za zobmi držati!

Kregar z galerije: Mi smo volilci!

D. Tavčar: Saj sem vedel, da ta husit zgoraj postopa!

Dr. Šusteršič: Tavčar se volilcev boji!

Dr. Tavčar: Takih volilcev se res bojim, in to radi telesne snažnosti!

Na to je dr. Ferjančič predlagal, da naj se pomnoži število članov vsakega odseka, in sicer tako, kakor smo zgoraj navedli. Ta predlog je zbornica odobrila ter se je na to vršila volitev odseke. Te volitve se Šusterjanci niso udeležili.

Dr. Šusteršič utemeljuje potem prvi nujni predlog glede spremembe volilnega reda. Najprej je ofluhtal veleposestnike, ki niso za družega, nego za jude, pri kojih denar iščejo. Dr. Breje, dr. Schweitzer, Pogačnik, ki je posebno jezen na bankerotne velikoposestnike, krulijo od samega veselja, da ima človek občutke, da je v hrastovem logu, koder je največ želoda.

Dr. Tavčar: Živalski glasovi so izborno zastopani v Vaših vrstah!

Na to ofluhta dr. Šusteršič mesta in trge, posebno pa uradništvo, katero veliko piše. „Ti akti so kakor stolp visoki in od ljudstva z zlatom plačani; kar pa je v njih zapisano, ni vredno ne groša in ne — knofa.“

Zopet zadovoljno kruljenje iz hrastovega loga! Posebno nevoščljiv je dr. Šusteršič uradnikom radi plač; „ti uradniki žro, žro in žro državni kapital.“

Zopet se oglašja jek iz hrastovega loga.

Vse to pa je po Šusteršičevem mnenju zakrivil deželni volilni red kranjski! Ako bi tega volilnega reda ne bilo, bi se iz Avstrije nikdo ne izseljeval, bi imela država zadosti rekrutov, in bi dr. Šusteršič pri ljudski posojilnici dobival še dosti več smetane, nego je danes dobiva! Govori o volilnem redu tako, kakor da je ž njim hotel cesar Kranjsko ljudstvo ogoljufati.

Deželni glavar: Take govorice ne dopuščam! Da je zakon, kojega je potrdil svetli cesar, goljufija, se ne sme in ne more trditi!

Dr. Šusteršič začuden gleda okrog sebe, prav kakor da se mu je vozna igla potisnila v trebuh. Potem si pa misli, če že cesarja ne smem, bom pa deželni odbor, na kojega je posebno srdit, ker on sam še ni deželni odbornik!

Na deželni odbor izlil je celo golido gnojnice, in interesantno je bilo, kako je deželni odbornik in Šusteršijanec g. Povše spreminjal barve in zvijal črte na svojem obrazu, ko je moral požirati pelin, s kojim ga je krmil njegov lastni klubov načelnik!

Na vse zadnje je tega je tudi glavarju preveč, ki prepove Šusteršiču v deželnem odboru „tako govoriti.“

Ko je končaval, imel je dr. Šusteršič kakih pet poslušalcev. Vse drugo — prijatelji in neprijatelji — so bili radi dolzega časa pobegnili!

K Šusteršičevemu predlogu se je oglasil župan Hribar ki je izjavil, da je tudi napredna stranka za splošno in enako volilno pravico, ali poskrbeti se mora zagotovila proti raznim zlorabam, zagotoviti se mora volilna svoboda. Kakor je kaznivo kupovanje glasov, tako se mora tudi zagotoviti, da ne bo duhovščina zlorabljala prižnice in spovednice za volilne namene.

Šusteršičeva banda se sicer dobro zaveda, da je svoje mandate dobila samo vsled najnesramnejše zlorabe lece in spovednice, samo vsled najhujšega duhovniškega nasilstva, a vzlic temu bi je Hribarjeve besede ne bile čisto nič motile, da ni iskala in prežala na kako priliko, da bi mogla začeti škandal. In ker druge prilike ni bilo, je porabila Hribarjeve besede, ki niso drugEGA, kakor konstatiranje občeznatega dejstva in začela škandal.

Kričaje in razbijaje po mizah, so klerikalci zahtevali, naj predsedujoči namestnik glavarja baron Liechtenberg pokliče

Hribarja k redu, češ, da je Hribar razžalil ves duhovski stan. Ker pa v Hribarjevih besedah ni nič žaljivega, ni hotel baron Liechtenberg ugoditi klerikalni zahtevi, Hribar pa kakor ob sebi umljivo tudi ni hotel preklicati svojih besed.

Zdaj so začeli klerikalci obstrukcijo z razsajanjem in razbijanjem. Letele so ostre besede. Šusteršič in njegovi kompani so psovali kakor pijane barabe, posebno barona Liechtenberga, in se rotili, da ne puste nikogar več govoriti. Šusteršič je premetaval po mizi neki kodeks, kakor bi bil to kak žakelj žlindre, Breje je razbijal s tintnikom, Schweitzer in Jaklič sta tolkla s pestmi po mizi. To pa ni oviralo župana Hribarja. Napredni poslanci so se vstopili okrog njega, da ni mogel noben klerikalec blizu, stenografa sta se vsedla pred njega in Hribar je svoj govor nadaljeval in tudi končal.

Namen klerikalne obstrukcije je bil s tem preprečen, a klerikalci so obstrukcijo nadaljevali, dāsi so ž njo le svojemu lastnemu pristašu branili govoriti. Besedo je namreč dobil dr. Krek, a govoril ni, ker so Šusteršič, Breje, Schweitzer in Jaklič razgrajali. Šusteršič je kravarja

Drobniča moral učiti, kako naj dela nemir, a mož je okoren in se kot obstrukcionista ni obnesel. Razen imenovanih je samo še Dular nekaj časa trkal s tintnikom in Pogačnik je prišel parkrat v dvorano ter s svinčnikom prav ponižno malo potrkal, vsi drugi klerikalni poslanci so šli iz dvorane; kmetje so prepustili katoliški „inteligenci“, da uganja pobalinstvo, ter po hodniku zdihovali, kaj bo, če deželni zbor ne bo mogel delati in torej ničesar dovoliti za kmeta.

V tem pa so klerikalci poslali po razne igrače in začeli pravi pravcati pobalinski koncert s trobenticami in ragljami ter malim bobenčkom. Zdaj je bobnal Šusteršič, zdaj dr. Brejc. Slednjemu se je bobenček posebno dobro podal, saj je gledalce spominjal na tistega Bobenčka, kjer se je Brejčev tast izkazal kot tihotapec.

Dve in pol ure je trajal ta koncert. Dr. Krek je moral ves čas stati na svojem mestu in se ni smel vvesti, sicer bi bil izgubil besedo. Ubogi Krek! Držal se je kakor cigan pod gavgami in kar višnjev je postajal od dolgega stanja. Muzika se je pa nadaljevala. Čim so Šusteršič, Brejc, Schweitzer in Jaklič vsled utrujenosti nekoliko odnehali,

je baron Liechtenberg pozvonil in klerikalni junaki so morali zopet začeti. Najbolj klavirno vlogo je igral konsumar-učitelj Jaklič. Tolkel je z neko črepinjo po tintniku, a čim je deželni predsednik pogledal na njegovo stran, ga je kar ruknilo in skril je črepinjo. Dokler je baron Hein gledal na tisto stran, se Jaklič ni ganil in šele nadaljeval, ko je bil gotov, da ga deželni predsednik ne vidi.

Tako je minula ura za uro. Napredni poslanci in veleposestniki so bili pripravljeni, vstrajati, če treba tudi celo noč, a klerikalci so se pri svoji pobalinski igri tako utrudili, da niso mogli dalje. Ponehali so in pustili, da je prišel dr. Krek do besede. Krek je izjavil, da je vsled dolgega stanja tako utrujen, da ne more govoriti in je milo prosil, naj se seja zaključi. Baron Liechtenberg je to milo prošnjo uslišal in ob pol 7. uri zaključil sejo. Tako se je končal prvi obstrukcijski nastop klerikalne stranke pravzaprav z veliko blamažo. Uspeh je ta, da velja pobalinstvo doktorja Šusteršiča, doktorja Brejca, doktorja Schweitzerja in učitelja Jakliča deželo par stotakov.

Druga seja dne 23. junija se je prav hitro končala.

Posl. dr. Ferjančič, kojega je bil Šusteršič v zadnji seji, ko se je za nekaj trenutkov iz zbornice odstranil, zasedno in falotarsko napadel, oglasil se je k besedi, da spregovori tako-le:

Ko zadnjič slučajno nisem bil v zbornici, je izustil poslanec dr. Šusteršič, „da sem si na Dunaju priberačil avancement za višjesodnega svetnika na stroške ljudstva“. (Dr. Šusteršič: Istina, tako je!) Vsakdo boode priznal, da je to na sebi skrajno žaljivo. (Klici: Gotovo.) Toda, če pomislim, od koga to prihoja, bi se ne zmenil (Dobro) da se ni izustila v zvezi s stranko, kateri pripadam. In samo z ozirom na to izjavljam, da nisem beračil za avancement, to tudi ni bilo treba, avanziral sem, ko je po službeni dobi prišla vrsta name, nič prej, nič pozneje.

A drzno čelo za to psovko proti narodno-napredni stranki je imel dr. Šusteršič. Tisti dr. Šusteršič, glede katerega so sodišča v vseh instancah pravomočno spoznala, da ima **umazane roke**.

Ves čas med govorom ga je dr. Šusteršič prav pobalinsko motil in motili so ga tudi druge klerikalne ničle, posebno tiste,

ki s farškim denarjem krmijo vedno lačne svoje želodce. Narodno-napredna stranka je s skrajno potrpežljivostjo prenašala skrajno razžaljive psovke in niti odgovarjala ni, dasi so Breje, Schweitzer, kravar Drobnič, sleparski konsumar Jaklič kakor psički lajali po zbornici. Komaj pa je dr. Ferjančič izustil besedo, da so sodišča dr. Šusteršiču soglasno prisodila umazane roke, spremenili so se zgoraj omenjeni klerikaleci v prava živinčeta. Kaj takega še nismo videli v olikani družbi in še celo pijani popje niso v stanu, da bi se tako odurno in živalsko obnašali. Sramota je obšla spodobne ljudi, kolikor jih je v katoliško-narodni stranki. Med te pa ne štejemo niti dr. Kreka niti dekana Arkota, ker ta dva človeka sta v svojih duhovskih oblekah verno in do konca prisostvovala dr. Šusteršiču, dasi se je obnašal kakor norec, ki je ravnokar s prisilnim jopičem še na sebi ušel iz blaznice. Sodba bila je enoglasna: da ne more to biti normalen človek in da je prišmoda v pravem pomenu besede, ker tako se more obnašati kvečjemu stekel pes ali pa bolnik v blaznici.

Najprej je dr. Šusteršič v družbi s kravarjem Drobničem in z dr. Brejcem priiskočil k sedežu dr. Ferjančiča in župana

Hribarja, kričal je kakor jesihar: „lump, lump, lažeš, slepar, kradeš državni denar, baraba“. Pri tem so vsi trije z rokami zabijali po mizi pred Ferjančičem in Hribarjem. Mi smo ta dva, ki sta mrzlokrvno prenašala te psovke iz srca občudovali. Nas jeden bi bil brez dvojbe zgubil blادنokrvost in pograbil bi bil stol ter okresal te klerikalne smrkavce, da bi se bili s krvavimi glavami priplazili do svojih sedežev. Kravar Drobnič, kojemu se na obrazu pozna, da ne zna do petih šteti, ki je sploh jeden največjih butcev, kar jih je v klerikalni stranki, bil je toli predrzen, da je vzel s Hribarjevega tintnika posodico za sipo ter vrgel proti poslancu Božiču. Sreča njegova, da ni nikogar zadel, ker drugače bi mu bili mesto kravjega zvonca obesili bodeče trnje okoli vrata. Že so se dvigale pesti, kar je prihitel g. dež. glavar bled kakor zid ter je Šusteršiča potisnil proti sedežem klerikalnih poslancev. Ta pa se je postavil pred te sedeže ter prav kakor pijanec ali norec pričel proti središču in proti desnici hripavo upiti: Koruptna banda! Boste tako kmalu poerkali! Ste tatovi in lumpje! Vi kradete! Vi žrete! Vi ste barabe! Sram Vas bodi! Vi ste vse izdali! Ste se vladi

prodali! Vi usrani vladni hlapci! Krave! Lumpi! Lumpi! Psi!“

Napredni poslanci niso odgovarjali na ta krvava žaljenja, ostali so mirni, ker so si bili v svesti, da imajo z norcem opraviti in ker niso imeli pri sebi pasjih bičev, s kojimi bodo Šusteršiča brez dvojbe prihodnjič v polni meri traktirali, če bi se še enkrat predrznil, proti njim tako nastopiti, kakor je danes nastopil. Glavar Detela izjavi, da takim ljudem ne predseduje nikdar več, ter zaključi sejo. Izjavo glavarjevo sprejmejo napredni poslanci s ploskanjem.

Šusteršič pa še vedno dalje divja ter ponavlja svoje psovke ter kliče: Ali hočete kaj zaušnic dobiti?

Dr. Tavčar vstopi pred Šusteršiča: Tukaj sem! Prvi bi nerad udaril — na Vašo zaušnico sem pa tudi rado-veden.

Šusteršič se umika proti izhodu ter pravi: Bo že prišel čas za to.

Dr. Tavčar mu pa le prigovarja, da naj, ker je že danes pri delu, tudi to delo izvrši. Ali Šusteršič, ki je junak samo v svojem goltancu, ni imel korajže pričeti ter jo je tiho odkuril.

Druga seja je po zaslugi Susteršiča in njegovih pajdašev, kar se tiče škandaloznosti, še prekosila prvo sejo. Podali smo verno sliko tudi te seje, da spozna javnost, kako falotsko druhal je duhovščina s škofom na čelu usilila nevednemu ljudstvu za poslance. Kmet umira revščine — njegovi zastopniki pa stoje pod komando ožlindrane bande političnih rowdijev, katero bi povsod z brcami signalizirali iz vsake beznice, ki so pa pri nas zastopniki duhovščine in branitelji vere!

Protestni shod

narodno-napredne stranke v

Ljubljani.

Ljubljana je videla že sijajne slavnosti, lepe in mogočne narodne manifestacije, toda tako velikanskega in velečastnega političnega shoda, kakor je bil včerajšnji protestni shod narodno-napredne stranke, še ni bilo ne v Ljubljani, ne na Slovenskem. Doslej se je vedno mislilo, da je bil »Vseslovenski shod« največja prireditev, a sedaj smo se prepričali, da niti sence ni v primeri z včerajšnjim shodom.

Udeležba na shodu.

Z vseh strani kránjske dežele so privreli zaupniki in somišljeniki narodno-napredne stranke na ta impozantni shod, da slovesno protestirajo proti počenjanju klerikalne stranke v deželnem zboru. V tej hudi vročini prihiti v Ljubljano, ni mala stvar. To je težka žrtev, ki jo le stori, kdor je prepričan, da

zahteva javna in občna korist, da se čim
sijajnejše pokaže ljudsko mnenje o poče-
njanju klerikalne stranke.

Z vseh strani so prihiteli somišlje-
niki, z bohinjskih hribov in doli od
hrvatske meje, kjer se morajo pol
dneva voziti, da pridejo do kake železnice.
Z Gorenjskega, Notranjskega in Dolenj-
skega so prihiteli, da, celo od vsega sveta
ločena Bela krajina je bila zastopana. Iz
Črnomlja, iz Metlike so celo prihiteli slo-
venski rodoljubi, da se udeleže velike pro-
testne manifestacije.

Čast možem, ki se niso ustrašili žrtev
in truda, da so se udeležili shoda in s
tem posvedočili moč in veljavo na-
rodno-napredne stranke. Tu na tem
shodu se je videlo, da so najboljši si-
novi slovenskega naroda na Kranj-
skem v taboru napredne stranke.

Zbrali so se zastopniki vseh stanov.
Bilo jih je vsaj kakih 1500. Sokolska dvo-
rana, ki obsega 350 štirijaških metrov, je
bila natlačena, tako natlačena, da mnogo
udeležnikov niti prostora ni dobilo. V
tem, ko je bilo na galeriji zbrano na-
rodno ženstvo iz Ljubljane kakor tudi
druzih krajev, videl si v dvorani kmetske

može, meščanstvo in uradništvo tako mnogoštevilno zastopano, da tega nihče ni pričakoval. Odkrito povemo: Tako velikan-ske udeležbe z dežele, zlasti tako velike udeležbe kmetских mož nismo pričako-vali. V tem oziru smo se varali. Prišlo je jako mnogo županov, občinskih odbornikov, trgovcev, obrtnikov in uradnikov in prišlo je, kakor rečeno, tudi izredno mnogo kmet-skih mož. Ta udeležba že sama kaže, kakšen utis je napravilo počenja-nje klerikalcev v deželnem zboru zunaj po deželi in pojavi na shodu sa-mem pričajo, da je vse razsodno pre-bivalstvo v deželi jedinov tem, da se mora boj proti klerikalcem na-daljevati, pa če treba tudi z naj-skrajnejšimi sredstvi.

Shod v sokolski dvorani.

Župan Hribar,

ki je po sklepu izvrševalnega odbora shodu predsedoval, je otvoril zborovanje, predstavil vladnega zastopnika, polic. nadkomisarja g. Wratschkota in potem otvoril zbo-rovanje približno tako-le:

Slavna skupščina! Srčno Vas pozdravljam vse, ki ste se zbrali na današnjem shodu,

vse udeležnike, iz Ljubljane in iz drugih krajev, zastopnike Gorenjske, Dolenjske in Notranjske, zastopnike kmetskega stanu in inteligenca. Današnji shod nima take važnosti, kakor tisti shodi, ki jih prirejajo naši politični nasprotniki. Ti naši nasprotniki zbobnajo nekaj ljudi in jih naženo na kak prostor, kjer potem poslušajo, kako se kdo norca dela iz sv. Duha in jim prisega, kako njegovo srce gori za blagor ljudstva. Toda objem teh ljudi je tak, da se je težko iz njega izviti. Na današnjem shodu pa so zbrani možje, ki mislijo s svojo glavo in sodijo s svojim razumom vse javne pojave. Zbrali ste se v množici, kakor se le redkokdaj zbirate, da se izrečete o dogodkih v dež. zboru. Vsi ste brali, kaj se je zgodilo v dež. zboru. Brez povoda, ne da bi bil kdo nasprotnike v čimerkoli prikrajšal ali žalil, uprizorili so v dež. zboru tako surovo sceno, kakor se niti v kaki beznici ne primeri (živahno pritrjevanje). Ko sem videl dr. Šušteršiča in njegove tovariše, kako so nahrulili tovariša dr. Ferjančiča, mislil sem, da vidim pred seboj kake pobesnele Indijance (Pritrjevanje. Klici: Res je!) Le tomahovke sem pogrešal, (Veselost) drugače so bili popolnoma slični Indijancem.

Sedaj se klerikaleci opravičujejo, češ, da so uprizorili škandale radi volitev v odseke. Opravičujejo se tako, ker jih je sram in ker jih je strah. A to opravičevanje je humbug (Živahno pritrdjevanje.) Še predno je prišlo do volitve odsekov, so proglašali, da bodo v dež. zboru delali obstrukcijo. Že naprej je bilo sklenjeno, delati škandale v dež. zboru, in če bi bili klerikalcem dali tudi polovico vseh mandatov v odsekih, ali še več, bi bili tudi začeli obstrukcijo. (Klici: tako je!) Klerikalcem ni za delo, ne za gospodarski napredek dežele, razgnali so dež. zbor, da bi provzročili razpust in poskusili pridobiti toliko mandatov, da bi imeli sami večino (Klici: tako je!)

V tem oziru se sicer varajo, ali večina jim je potrebna, da bi rešili svojo na pol-bankerotno „gospodarsko zvezo“, ki vleče ljudstvu denar iz žepa (Klic: Le recite, krave!) In če ste se ozrli gori v Št. Vid, ste videli veliko hišo, ki jo gradi g. knezoškof. Stavba ne gre naprej, ker ni denarja. Za te naprave dobiti denar iz deželne blagajne, to je želja klerikalcev, to je pravi povod obstrukcije.

Prvič so začeli klerikaleci razsajati, ko sem jaz izjavil, da sem za splošno, jednako

in tajno volilno pravico, a s pogojem (Dr. Tavčar: da ne bo samo duhovniška volilna pravica.), da se ustvarijo kavtele, da se ne bodeta zlorabljali leca in spovednica za volilno agitacijo. Govoril sem hipotetično in ne kakor slepe klerikalci po listih, da duhovniki res tako delajo. (Burno klicanje: Saj res tako delajo, saj res zlorablajo leco in spovednico.) Ako duhovnik zlorablja leco in spovednico, potem volitev ni svobodna. Izjavil sem, da, dokler ni zagotovljena svobodna volitev, dotlej mi ne moremo biti za splošno in jednako volilno pravico. Naj vsi napredni krogi, zlasti tudi socialni demokratje pomislijo, kaj bi bilo, če bi imeli splošno in jednako volilno pravico, volitev pa bi ne bila svobodna. Potem bi pač Ljubljana obdržala dva napredna poslanca, klerikalci pa bi lahko volili 34 fajmoštrov v dež. zbor. Želja in zahteva vseh svobodomiselnih ljudi je, da mora biti duhovniku zabranjeno, zlorabljati vero. Mej duhovniki je tudi poštenih mož, ki žele narodu dobro. (Klici: Malo jih je!) Ti so mučeniki. Večina pa se ravna, kakor velewa škof Jeglič. (Klici: Bog mu grehe odpusti!) Mnogim ni vera že nič ko dekla za vse. (Burno pritrjevanje.) Najbolj klasičen dokaz za to je pismo, ki ga je pri-

občil „Slov. Narod“. V tem pismu je župnik Šalehar v Dolenji vasi, ko je izgubil pravdo za neko dedščino, pisal jednemu dedičev, da svojo dušo vekomaj nesrečno stori, če mu vsaj nekaj stroškov ne vrne. (Občno ogorčenje, vihari kliči: Sramota! Taki so! Sram jih bodi!) Ali ni to dokaz, da je gotovim ljudem vera le dekla za vse? (Pritrjevanje.)

Nečuveno je tudi, kako je dr. Šusteršič (Kliči: Le recite Žlindra! Samo Žlindra!) napadel uradništvo. Sicer je dr. Šusteršič tako značajan, da hoče tajiti, in skuša to v „Slovenca“ popraviti, a jaz sem ga dobro poslušal in lahko izjavim, da je res tako govoril, kakor se je poročalo. Uradništvo je za funkcioniranje državnega stroja tako potrebno, kakor kolesca v uri. In tem uradnikom je očital, da žro ljudski denar. Le malo je uradnikov, ki so dobro plačani. Poglejte pa uradnike od XI. do XIII. činovnega razreda. Ti so pravi trpini! (Burno pritrdjevanje.) Ti dobe toliko, da se komaj preživljajo. Sicer pa, ali uradniki res toliko „požro“? Le minimalen odstotek vseh državnih potrebščin se porabi za uradništvo. Pač pa smemo vprašati: Kdo pa je tisti, ki v naši deželi žre in je največ požrl? (Burno

klicanje: Farška bisaga!) Največ so požrle katoliške gospodarske organizacije Spominjamo se samo banke „Slovenije“, ki je požrla cel milijon. Tako je bilo tudi pri drugih klerikalnih zavodih in bo še.

Šušteršič je vpil na dr. Ferjančiča: Jaz sem dal, ti pa žreš. To je jedina žrtev dr. Šušteršiča, o kateri se ve. (Veselost.) Ta mož ni še nikdar kaj dal za kak naroden namen. Kje je narodno društvo, čigar član je on? Še pri „Slovenski Matici“ ni! Dal je, da je mogel slepariti z žlindro (Burno pritrjevanje), a kdor v take namene da, ni požrtvovalen, (Klic: Saj ni dal iz svojega!)

Proti takemu počenjanju dr. Šušteršiča in njegovih pristašev, proti napadom v deželni zboru in proti obstrukciji je potreben energičen protest in ta protest naj izreče današnji shod. (Burno odobravanje in ploskanje.)

Deželni odbornik dr. Tavčar,

že pri nastopu viharo pozdravljen, je govoril približno tako-le:

Slavni shod! Tako imenovana katoliška stranka je razbila deželni zbor kranjski ne z uma svetlim mečem, (Klici: Z ragljami!) nego s tuljenjem in kruljenjem,

ki bi čast delalo pijancem po konsumnih beznicah. (Odobrovanje.)

Farizeji, ki vero s kolom zastopajo, in ki želodec z vero zamenjavajo, (Klici: Tako je!) besnijo sedaj po deželi, češ, narodno-napredno stranko smo na križ pribili!

Ali na križ niso pribili naše stranke; na svoj križ so pribili družega mučenika. Ta mučenik je naš kmet (Burno pritrjevanje. Klici: Tako je!) in centurio dr. Šusteršič je pristopil, da mu je z nabrušeno sulico prebodel ozke prsi od spodaj na vzgor, da odteče tisto malo krvi, kar je niso katoliški komarji dosedaj si izsesali iz našega kmeta! (Živahno pritrjevanje. Klici: Res je!)

Je-li nam pri vsem tem treba obupavati?

Današnji shod je sicer shod protestov. Smejo se pa tudi naglašati resnice, ki ne prineseo nikakega protesta. Naglasiti hočem jedno veliko resnico, pred katero obmolkne vsak ugovor.

Ta resnica pa se glasi: časi, kakor so današnji, časi, v kojih uganja dr. Šusteršič svoje blaznosti, živo dokazujejo potrebo in koristnost naše napredne stranke. Jedinna je med Slovenci, ki daje

poročstvo za javni red in javni blagor. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.) Če bi je ne bilo, danes bi narodno-napredna stranka morala kar čez noč vzrasti, če ne drugje, pa iz suhe dlani dr. Šusteršičeve!

Zategadelj nam ni treba obupavati!

Ali naj žalujemo radi tega, ker stoji katoliški stranki na čelu dr. Ivan Šusteršič?

Ta mož je v deželnem zboru govoril o subjektih. Bodi mu odpuščeno, dasi imam skoraj zavest, da je on sam subjekt, in da bi morala pravega katoliškega škofa rudečica oblititi, nesamo tedaj, kadar občuje z dr. Šusteršičem, temveč že tudi tedaj, kadar se temu škofu sanja o omenjenem Šusteršiču! (Viharno odobravanje in klici: Res je! Prav res! Tako je!)

V drugem pa nimamo nič proti temu, da dr. Šusteršič katoliško stranko po svoji gnojnici vlači, in da sili slabotnega Povšeta, zadolženega Pogačnika in onemoglega Pfeiferja, da mu ližejo pete! Nasprotno, mi želimo in Boga prosimo, da mu da dolgo, dolgo življenje, do skrajnih mej človeških dni. (Veselost.) Ta dr. Šusteršič, ki bode počasi pa zanesljivo na kant spravil kranjsko duhovščino, je naš najboljši

sodelavec, (Veselost) z vsakim dihljem, z vsakim dnevom svojega življenja pričuje o potrebi naše stranke, naše narodno-napredne stranke. Zategadelj naj ga Bog živi in poživi! (Živahno pritrjevanje.)

Vse to, o čemer sem dosedaj govoril, da se brez protestov prenesti. Protestovati pa nam je proti tisti katoliški anarhiji, ki se je pod vlado današnjega knezoškofa v deželo zanesla (Klici: Žalostno! Lep pastir!) Da, slavni shod, na Dunaju vlada cesar, pri nas v deželi pa vlada mala, pa prav pristna katoliška anarhija! Protestovati nam je tudi proti temu, da naša cesarska vlada skoraj nima poguma varovati svoje avtoritete. Dostikrat imamo vtise, kakor da bi se cesarska vlada teh blagoslovljenih anarhistov nekako bala, in da hodi okrog njih, kakor mačka okrog vrele kaše! Šusteršič se je bahal, da mu je gospod pl. Körber zaničljivo zatrjeval, da z nami naprednjaki niti govori ne. (Smeh. Klici: O jej!) Mogoče, mogoče pa tudi, da si je to sveto laž dr. Šusteršič po stari svoji navadi sam izmislil! (Klici: Čisto gotovo!) V tem pogledu ne vem, koliko je resnice na nje-

govih besedah, (Klici: Prav nič! Vse je žlindra! Veselost) zanesljivo pa vem, da mora gospod dr. Körber takoj pohiteti k umivalniku, če je kdaj segel dr. Šusteršiču v roke! (Burna veselost.) Ali naj si je, kakor si že bodi, k premisleku nas sili postopanje vlade, ki nam ni pustila, dasi so deželnozborske izjave po zakonu proste za vsak tisk, da bi bili smeli svoje plakate odičiti z gnojnocvetočimi rožicami dr. Šusteršičeve deželnozborske poezije. (Živahno odobravanje.) No, avstrijski državniki so dostikrat slepi; oslepe pa najraje takrat, kadar je treba pristriči bujno poganjajoče grmičevje katoliškega fanatizma. Nič ne de, če se vlada boji katoliškega anarhizma, narodno-napredna stranka zategadelj pred tem anarhizmom ne bode pod klop zlezla! (Viharno klicanje: Nikdar! Boj do skrajnosti!)

In ali ni anarhistično, če se voditelji naših katoliških komendantov s pravo bestijalnostjo spravljajo na stan, ki je takorekoč okostnjak vsake države, na vse častivredni uradniški stan, ki si svoj vsakdanji kruh istotako s potnim obrazom prislužuje, kakor vsak drug stan! Pravico nam ta stan deli v imenu cesarja in v

imenu cesarja nam vzdržuje upravo. Dr. Šusteršič pa pljuje na grob svojega očeta, (Viharno pritrdjevanje. Klici: Sram ga bodi! Fej! Fej!) ki je bil tudi uradnik in je sam najbolje občutil, kako težko se prisluži uradniški vinar; dr. Šusteršič pa trdi, da je uradnik samo zato na svetu, da žre na državni glavnici, in to prej kot ne v imenu cesarjevem. Če to mišljenje ni anarhistično, je pa vsaj revolucionarno! Ako bo voditelj »katoliške« stranke po ti stezi dalje korakal, lotilo se bo to predrzno človeče z gnilim svojim zobom prav kmalu najvišjega prestola in cesarju samemu bo pričelo očitati stotake v civilni listi! Tako, gospoda, izgleda dandanes katoličanstvo v naši deželi!

Precej blizu revolucionarnega mišljenja se mi vidi, ako je cesarska beseda, ki je gotovo priklila iz čistega in krščanskega človekoljubja, padla na kamenito srce oholega prelata, ki jo je potem v pivski družbi persifliral s trivijalnimi besedami: mi pa ostanemo kakor smo b'li! (Burno ploskanje. Klici: Škandal! In to se trpi!) Tako, gospoda, izgleda dandanes katoliška ponižnost v naši deželi!

Prava in čistā anarhija je dalje, ako naši kurati z razdraženimi svojimi tolkami demolirajo hiše političnih svojih nasprotnikov ter te nasprotnike s kamenjem pobijajo. Izrek svetega Janeza: Otročiči, ljubite se med seboj, pa spolnujejo s tem, da puste razobesiti umazane cape iz samega veselja nad smrtjo političnega nasprotnika. (Velikansko ogorčenje. Klici: Zverine! To so beštije!) Tako, gospoda, izgleda dandanes katoliška ljubezen do bližnjega v naši deželi! (Klici: Lepa ljubezen!)

Samo nekaj je, na kar se dr. Šusteršičeva stranka lahko sklicuje: da je namreč z vspehom gojila živalske nagibe in živalske strasti v masah našega ljudstva; v njenih vrstah cvete sovraštvo in surovost, kakor nikdar poprej v deželi. Surovi so voditelji, zategadelj posurovela je tudi stranka!

Ni toraj čuda, da se nekako poživljenje kaže še bolj v dr. Šusteršičevi gospodarski organizaciji. Tega izrodka ni rodila potreba, rodil ga je tisti živalski nagon, ki išče svojega zadoščenja v tem, da pobije svojega bližnjega, in ob enem političnega nasprotnika

na gospodarski eksistenci, da ga oropa na vsakdanjem kruhu! (Živahno pritrjevanje). Da se ti gospodarski poboji niso do cela posrečili, tega vrli naši trgovci nimajo zahvaliti volji dr. Šusteršiča. Če bi šlo po volji dr. Šusteršiča, morali bi vsi naprednjaki živi v grob, in morda bi dobil še celo duhovnika, ki bi jih hotel brezplačno pokopati! (Veselost, klici: Ne verjamemo!) Da se gospodarska nasilstva niso posrečila, pripisati je temu, da tudi na gospodarskem polju vlada pri naših katolikih nekaka anarhija. Ta se kaže v pomanjkanju vsake kontrole v falzificiranju bilanc in računov, in sploh v različnih sleparijah, ki vodijo iz katoliških posojilnic do ječe in zapora!

Cerkveni denar, katerega je v deželi na milijone, je brez dvojbeno lastnina cerkvenih skupin, in zategadelj obdaja ga zakon s posebnim varstvom. Ali te milijone cerkvenega denarja nasuli so naši dušni pastirji dr. Šusteršiču v korist! In ni je kronovine v Avstriji, kjer bi toliko cerkvenih glavnice brez postavnega varstva v zasebnih, nekontroliranih kasah ležalo, kakor jih leži v blagajnicah »Ljudske poso-

jilnice« in »Gospodarske zveze«. Dr. Su-steršič je absolutnigospodarcerc-
kvenih milijonov in ž njimi špe-
kulira, kakor špekulira poljski
žid na borzi z izročnim mu tu-
jim denarjem. (Burno odobravanje.) To
je pač nekaka gospodarska anarhija! Kon-
trole, resne kontrole ni nobene niti od
strani cerkvene oblasti, niti od strani po-
svetne oblasti. Obedve ti oblasti spita, in
zategadelj sta obe sokrivi omenjene anar-
hije! (Klici: Res je! Tako je!) Proti takim
razmeram moramo v imenu občnega
blagra najodločnejše ugovarjati
in zahtevati tudi moramo, da naj, če jê
cerkvena oblast lahkomišljena in neraz-
sodna, vsaj posvetna oblast stori svojo
dolžnost!

Klerikalci napravljajo sedaj veliko
hrupa radi mojega izreka: liberalcem groš,
klerikalcem knof! V tem hrupu leži naj-
večjo hinavstvo! Omenjene besede spre-
govoril sem ob priliki, ko so katoliški
shodi in katoliški listi oznanovali kruto
vero, da katolik ne sme pri libe-
ralcu ničesar kupiti in da mora
katolik, v kolikor je v njegovih
močeh, delati na to, da naprednjak

zagazi v beračijo in revščino! Oziraje se na to brezsrčno in nečloveško agitacijo, spregovoril sem v Žireh, da tudi mi lahko sulico zasučemo, in sicer tako, da tudi mi izdamo parolo: svoji k svojim! V tem smislu so bile izpregovorjene moje besede v Žireh, in v nikakem drugem! Sedaj pa jaha na njih dr. Šusteršič, in dela se, kakor da bi radi njih moral požirati razbeljene nože in razbeljene meče. Ali s kako pravico se razburja sedaj ta mož?! Od kar stoji na čelu svoje stranke, vodil jo je po načelu: liberalcem knof, klerikalcem groš! Iz tega načela privrela je njegova gospodarska organizacija, iz tega načela izhajali so njegovi konsumi, njegove posojilnice, in hranilnice; na tem načelu sloni njegova »Ljudska posojilnica« in njegova »Gospodarska zveza«. (Burno pritrdjevanje). Povsod po deželi, po spovednicah in po prižnicah pela se je pesem: ne kupujte pri liberalcih, kar se pravi po domače: Klerikalcem groš in liberalcem knof. Če pa hočemo mi v silo branu sulico zasukati, pričnejo skakati ti politični gospodarski organizatorji, prav kakor bi imeli polni želodec bodečega trnja! Kaka doslednost

je to! Omenjena pesem zapela se je ravnokar tudi na občnem zboru »Gospodarske zveze«. Na jedni strani so s hlapčevsko ponižnostjo beračili, da naj bi jim država pokrila zdatno zgubo, na drugi strani pa so morili ljubljanske in druge napredne firme, češ pri teh katoliki ne smejo kupovati. (Burno klicanje: škandal!)

Po državi subvencionirani bojkot, ta je najnovejša oblika, v kateri nastopa mej nami katoliška anarhija. (Velikansko ogorčenje in viharne klici: Škandal! Protestiramo. Kaj plačujemo davke, da bodo klerikalci zanje z žlindro sleparili?)

Proti taki državni subvenciji doni urnobesni naš protest! Ker drugače smeli bodo tudi cestni roparji zahtevati, da naj se jim izplača za ponesrečene napade — državnd subvencija!

Pri koncu pa še jedenkrat ponavljam: Ni nam treba obupati! V časih, kot so današnji, moral bi narodna napredna stranka kar čez noč vzrasti, če ne drugje, pa na suhi dlani dr. Šusteršiča! Finis!

(Urnebesno, vedno ponavljajoče se ploskanje in viharne klici: Živio dr. Tavčar.)

Posl. dr. Ferjančič

je govoril približno tako-le:

Veleslavni shod!

Mislili smo, da smo za vse čase prebili tisto žalostno in posebno za nas Slovence pogubno dobo, ko se je z razsajanjem, vpitjem in drugo vsakovrstno zlorabo poslanske immunitete več let oviralo delovanje državnega zbora. Ravno sredi junija odloženi državni zbor, ki je nepretrgoma 8 mesecev deloval, nam je utrdil upanje, da so časi obstrukcije za vselej minili. Še misliti nismo mogli, da bi se to, kar se je toliko let na sramotno pogubo Avstrije godilo v državnem zboru, moglo prenesti v deželne zbore. Da je to neverjetno, smo mislili tembolj, ker so deželni zbori tudi v časih, ko je v državnem zboru obstrukcija najhujše razsajala, mirno delovali in deželne posle in potrebe pravočasno reševali.

Gospoda moja! motili smo se, nečastno izjemo je napravil deželni zbor kranjski. (Klici: žalostno!) Po vsi Avstriji delujejo sedaj deželni zbori, samo kranjski počiva. Po vseh kronovinah se razpravljajo in vrejajo deželne potrebe, samo

prebivalstvu dežele kranjske, ki je deželne podpore tako krvavo potrebna, so te pravice odvzete. (Živahno pritrdjevanje. Klici: Tako delajo klerikalci za ljudstvo!) In kdo mu jih je odvzel in zakaj? Odgovor: klerikalci, tisti klerikalci, ki na polna usta vpijejo, kako so jim koristi prebivalstva pri sreči, tisti klerikalci, ki na videz kar koprniijo po delu v korist ljudstva. Komaj dve seji je imel deželni zbor in še ti sta bili izpolnjeni z najuagnusnejšim razgrajanjem klerikalnih poslancev, (Klici: Škandal!) tako da se je videlo, da pod temi okolnostmi je vsako mirno delovanje nemogoče in prišlo je, kar je moralo priti, deželni zbor se je zaključil. In zakaj so klerikalci razbili deželni zbor? Tudi ta odgovor je kratek: Ker v tistem nimajo večine, ker mu ne predseduje dr. Šusteršič, in ker v deželnem odboru ne sedita odvetniška pravnik dr. Brejce in dr. Schweitzer. (Živahno pritrdjevanje!) Seveda, za ta pravi in edini vzrok ne sme vedeti ne širši, in ne ožji svet. Svetu se mora natvesti kak drug vzrok. In tudi tega so klerikalci našli. Zgodila se jim je, tako vpijejo, nezaslišana, vnebovpijoča, nečuvena krivica, da smo jih hoteli oropati za mandate pri volitvi v od-

seke. Ta in edini ta vzrok navajajo za to, da so pričeli obstrukcijo. In še ta vzrok je velika in zares nečuvena laž. Ne samo toliko, kakor sebi, še več mandatov in prav toliko, kolikor so jih zahtevali, jim je bila večina pripravljena dati. Večina ni imela nič proti temu, da dobe klerikalci v 14članskem odseku 6 in večina skupaj 8 mandatov. Vprašam ali ne odgovarja razmerje 6:8 skoraj matematično natanko razmerju manjšine 17 proti večini 20 poslancev? Ne bom preiskoval, koliko za parlamentarno delo sploh sposobnih članov ima klerikalni klub, (Klici: Presneto malo. — Oho! — Za žlindranje zadosti!) a toliko lahko rečem, da jih ima komaj za en odsek, odsekov je pa več. To dokazuje, da jim volitev v odseke ni bila vzrok, ampak samo izgovor za obstrukcijo. (Klici: Tako je!) In pred tako ničevo in tako sleparsko pretvezo prične stranka v deželnem zboru obstrukcijo na nepreračunljivo škodo dežele in posameznikov, tista stranka, ki je pred 1¹/₂ letom v svojem oklicu za državnozborske volitve o obstrukciji tako-le govorila:

„Presvitli cesar je državni zbor razpustil, ker je obstrukcija onemogočila vsako stvarno parlamentarno delo, in s tem pro-

vzročila krizo, ki škoduje moči in ugledu države ter najvažnejšim interesom ljudstva. Tako ne more in ne sme iti dalje. Takih razmer trajno ne prenese ne država, ki potrebuje za svoje življenje trajni vir zakonodaje, — pa tudi ne ljudstvo, ki od državne zakonodaje pričakuje zboljšanja svojega položaja.“ In dalje v istem oklicu: „V to ime pa je prva naloga naših poslancev v novem državnem zboru, da vsak poskus, iz nova ovirati stvarno delovanje državnega zbora, pomagajo z vsemi silami zaprečiti. Prizadevati si morajo z vso odločnostjo, da se vrnejo redne razmere v našem ustavnem življenju in se tako zopet odpre vir plodovite zakonodaje v prid ljudstvu in državi.“

Tako so govorili pred volitvami v državni zbor. Prosim, naj se postavijo na mesto besede „država“ in „državni“ besede „dežela“ in „deželni“, pa imamo aplikacijo za deželni zbor. Če to uvažujemo, moramo pač reči, da tako frivolno, kakor obstrukcija v dež. zboru kranjskem, se še ni vprizorila nikdar nikaka obstrukcija, moramo reči, da na tako brezvesten in nesramen način se niso še nikdar teptale koristi in potrebe dežele in ljudstva. (Živahno pritrjevanje!)

Videč, da bi tega šepavega in vrhu tega zlaganega izgovora občinstvo ne moglo pojmiti in odobravati, je izrekel „Slovenec“, verno glasilo klerikalnega kluba, dan po zadnji seji: Kaj mandati v odseke, — o miru v zbornici sploh ni govora, dokler se nam ne da vse, kar zahtevamo. Tak izrek se more storiti samo nasproti sila omejenemu ljudstvu. Lahko bi opravičili to nezmisel s tem, da onemu, ki je zgrešil, ne funkcionirajo možgani več normalno. Vendar pečajmo se resno s tem. Vprašal sem skušenega deželnega poslanca, kaj misli, kaj zahtevajo vse klerikalci in če bi se jim dala bela pola, naj zapišejo, kar zahtevajo, kaj bi zapisali? On pravi, da bi morda zapisali, da zahtevajo večino v deželnem zboru, a te jim ne moremo dati, to si morajo vzeti, a potrpeti jim je še 5 let do novih volitev. Tak izrek torej ni družega kakor pesek v oči lahkovernemu ljudstvu. (Klici: Res je! — Tako je!)

A nekaj družega opazujemo. Razbil se je deželni zbor pod pretvezo krivičnega ključa v odseke, zunaj na shodih pa vpijejo sedaj klerikalci: Miru ne sme biti, dokler se ne doseže splošna in enaka volilna pravica.

To je pa še večji humbug (Živahno pritrdjevanje!) Take volilne pravice si ne morejo pridobiti klerikalci, tudi če dobe absolutno večino v deželnem zboru. Taka volilna pravica je v kranjskem deželnem zboru s silo sploh nedosegljiva in se da doseči samo v sporazumljenju strank. Prememba volilnega reda se more izvršiti samo pri navzočnosti $\frac{3}{4}$ vseh poslancev, torej pri navzočnosti 28 poslancev in morejo pritrditi spremembi $\frac{2}{3}$ navzočih. Če bi tudi hoteli narodno-napredni poslanci tako spremembo, bi jih bilo s klerikalci vred šele 26. Torej če bi tudi mi glasovali za to — in v principu temu nismo nasprotni — nas je s klerikalci vred premalo.

Če torej hočejo klerikalci to dognati, morajo poskusiti svojo srečo pri veleposestnikih. S temi skupaj jih je ravno 28. Da bi pa pri veleposestnikih kaj opravili, to se še misliti ne da. Splošna in enaka volilna pravica bi odpravila volilno pravico veleposestva. Ali se bode veleposestvo klerikalcem na ljubo odpovedalo svoji pravici (Veselost!)? To gotovo ne. Jaz nimam visoke misli o naših klerikalcih glede poznanja političnih zakonov, a da ta računski eksempel poznajo duševno najnerazvitejši klerikalni poslanci in

tudi župniki in kaplani po deželi, o tem sem prepričan. Zato, pravim, je brezvestno, da begajo svoje lahkoverno ljudstvo s tem nemogočim in brezupnim vprašanjem in da dr. Šusteršič zahteva izvršitev tega vprašanja kar z nujnim predlogom. Tako torej s tem vprašanjem ne gre. Da bi se pa tak volilni red oktroiral, tako pa Bog te izvoljene stranke še ni zapustil, da bi se na kaj takega zanašala. (Veselost!)

Vkljub temu nastopajo klerikalni poslanci navidezno z veliko zavestjo. Zavest pa to ni, ampak komedija, vprizorjena samo za to, da provzročitelji škandalov v deželnem zboru zakrijejo poraz, ki so ga doživeli s svojim brezsravnim nastopom. Naši klerikalci so sedaj tista stranka, o kateri se največ govori in piše, a kar se piše, ji neprijetno zveni po ušesih. Levite ji berejo celo klerikalni listi. In to je najboljše znamenje, da je klerikalna stranka zabredla v mlako, (Klici: Res je!) v tem naj nas ne vara ves šunder, ki ga sedaj uganja po deželi. Narodno-napredna stranka pa naj ta položaj izkoristi z neumornim delom in uverjen sem, da če ne bomo rok križem držali, se mora kmalo zasvetiti tudi v najbolj zabitih glavah. (Viharno odobravanje in ploskanje!)

Deželni odbornik Grasselli

je govoril približno tako-le:

Gospôda moja! Po kratkem, a mučnem trpljenju je iznenada prominulo prvo zasedanje novoizvoljenega deželnega zbora kranjskega. Oglejmo si nekoliko zapuščino, (Veselost.) da zremo, kakšne posledice bode imel prerani konec delovanja deželnega zastopa in kdo bode plačal zapuščinske pristojbine. (Veselost.)

Deželnemu zboru se je bilo letos baviti z mnogimi važnimi vprašanji. Samo po sebi se umeje, da ni mogoče spuščati se v podrobnosti, ker nam je le pičlo odmerjen čas razpravljanja.

Na prvem mestu mi je omeniti programa za uravnave rek in zagradbe hudournikov, kakor tudi za napravo vodovodov in drugo preskrbovanje z vodo. Ta program obsega vse projekte, o katerih se je kedaj govorilo v deželnem zboru, projekte, o katerih se je trdilo, da so vsi silno nujni in da treba se jih lotiti brez odlašanja, če hočemo oteti neizogibne pogibelji našega ubozega kmeta trpina, naj omenim le par teh projektov.

Največje vseh podjetij je osuševanje ljubljanskega barja. Troški zanje so proračunjeni na 4.200.000 kron. O podjetju samem nam tukaj ni govoriti: govorilo se je o njem že mnogo in govorilo se bo še mnogo. Osuševanje barja je bila priljubljena vaba, s katero so klerikalci lovili volilce iz ljubljanske okolice v svoje mreže. (Pritrjevanje.) Celo jeden tistih 12 nujnih predlogov, s katerimi so klerikalci pred 14 dnevi na jedni strani obstruirali v deželnem zboru, na drugi strani pesek v oči metali svojim vernikom, se tiče osuševanja barja. Vse je bilo pripravljeno, da stvar pride na dnevni red v letošnjem zasedanju deželnega zbora, ker je bilo prihodnje leto dejanski začetki z delom. Ta up je zdaj šel po vodi in kdo je tega kriv?! Zdaj imajo naši okoličani priliko, se prepričati, kako je njihovim zastopnikom pri srcu skrb za blaginjo ljudstva! (Klici: Škandal! Taki so kmetski prijatelji.)

Drugo veliko podjetje te vrste je uravnava Mirne na Dolenjskem. To melioracijsko delo se že vrši. Kredita je dozdej zanje na razpolaganje 280.000 K. Ta znesek je že precej pri koncu; tekom

meseca avgusta utegne biti ves porabljen. Za popolno izgotavljenje vsega dela bode pa še treba kakih 250.000 kron, katere bosta morala zložiti država in dežela. Če ne bo denarja, se mora delo na pol dovršeno ustaviti. Kaj pa bo posledica tega? Z vso gotovostjo je pričakovati, da bodo povodnji poškodovale dozdanja nepopolna dela, z drugimi besedami, več ali manj dozdej izdanega denarja bo zavrženega in izgubljenega. (Ogorčenje. Klici: Tako skrbe klerikalci za kmeta!) Dokler delo ni dovršeno, odnaša vsaka večja voda izkopani materijal, ki je nakopičen ob strugi Mirne, in ga pušča po preplavljenih njivah in travnikih na škodo njihovih posestnikov, kateri že itak težko čakajo, da bi uživali blagodejni učinek uravnave, za katero so tudi sami morali skladati. Pretrganje dela bi pa imelo še drugo bitko posledico. Zdaj je delo oddano pod dosti ugodnimi pogoji podjetništvu, katero razpolaga s potrebnimi denarnimi sredstvi. Podjetništvu ne bode nič žal, če se delo prekine na nedoločen čas, ono bode le zahtevalo odškodnino, pozneje pa ne bode hotelo prevzeti dela pod zdanjimi pogoji, mogoče je, da se dela podraži na ta način

za kakih 50.000 kron (Ogorčenje. Klici: Sramota klerikalcem!), če se ne nadaljuje nepretrgoma. Kako pa naj se nadaljuje delo, če deželnemu odboru ni dovoljen potreben kredit? Stvar je v resnici nujna in to je moralo znano biti klerikalnim poslancem, pa jih ni oviralo, da so z brezvestno razposajenostjo ustvarili tak kritičen položaj. (Klici: Lepi ljudski zastopniki!)

Toda dovolj detalja! Omenjam le, da je v napominanem programu naštetih 68 melioracijskih projektov, kateri so že toliko godni, da je mogoče misliti na njih izvršitev še v tekočem desetletju. Poleg teh pa je navedenih še 115 projektov, kateri pridejo polagoma na vrsto. Deželnega odbora poročilo o tem programu na koncu naglašja, da je pred vsem dobiti zadostno število tehničnih močij, »če se to veliko podjetje sploh hoče hitro in za deželo blagonosno izvršiti«. Z ozirom na to potrebo je deželni odbor tudi sklenil načrt o reorganizaciji deželnega stavbinskega urada s primerno pomnožitvijo tehniškega osebja, katera je tem potrebnejša, ker poleg vsega drugega čaka deželo

nujna dogradnja brambovske vojašnice in deželne blaznice. Vrh tega je neobhodno treba posebnih tehniških močij za vzdrževanje in intenzivno nadzorovanje cest, deželnih in okrajnih, da bode moči okrajnim cestnim odborom na razpolaganje dajati zvedence, za katere se venomer oglašajo. Pa kaj pomaga: vse bo ostalo pri starem! Prej omenjena nujna in imenitna dela za izboljšanje gospodarskih razmer na kmetih bodo morala čakati odrešenja, ker se je klerikalnim kmetskimi poslancem zljubilo onemogočiti delovanje deželnega zastopa. Isto tako bodo morali kmetovalci potrpeti za kakšna posojila in podpore, ki jih morda krvavo potrebujejo. Gorenjci se živo zanimajo za svojo kmetijsko šolo; deželni zbor bi bil imel letos določiti, kje bodi ta kmetijska šola, a deželni zbor je zaključen in Gorenjci naj še dalje čakajo na svojo kmetijsko šolo, pa slavo pojó svojim poslancem! (Živahno klicanje: Dol s temi poslanci! Palice zaslužijo!)

Kar sem dozdej razpravljal, zlasti uravnave rek, zgradbe hudournikov in

preskrbovanje z vodo, to se tiče v prvi vrsti kmetovalcev. Da pa kmetovalci ne bodo mislili, da so sami oni prizadeti od klerikalnih deželnih poslancev očetovske skrbi (Veselost) za občo blaginjo, moram pripomniti, da so tudi obrtniki nekoliko deležni dobrot klerikalne taktike v deželnem zboru. Posebno hvalježni morata biti za to taktiko obrtni zadrugi v Kropi in Šentvidu. Trgovinsko ministrstvo podpira obrtne zadruge s stroji, ki jim jih ali daruje ali posoja ali pod jako ugodnimi pogoji prodaja. Ministrstvo je želelo, da se pridruži tudi dežela temu pospeševanju obrta in deželni odbor je s posebnim ozirom na žrebljarsko zadrugo v Kropi in mizarsko v Šentvidu postavil v proračun 10.000 kron za ta posebni namen — za letos pač zaman! (Klici: Obrtnikom se pa prilizujejo!)

Dosti zanimljivega bi bilo še povedati, n. pr. kako se je klerikalcem prej mudilo za deželno preskrbovalnico za starost, dočim se niso zmenili zanjo zdaj, ko so imeli načrt dotičnih pravil pred seboj; pa omenim končno samo še, da se nahaja v deželnega zbora zapuščini nad **90** prošenj, med njimi:

prošnja posestnikov iz Podcerkve ni
Nadleska za podporo vsled povodnji;
prošnja za prispevek h gradnji v o-
dovodov v Šmarji, na Razdrtem in na
Velikem vrhu;

prošnja dolenjskega kletarskega
društva za podporo;

prošnja mlekarske zadruge pri
Sv. Mihelu v postojnskem okraji;

več prošenj za podpore h gradnji
cest in mostov, izmed teh posebno prošnji
glede mostov čez Savo pri Zagorju, pa
čez Savo in Krko pri Brežicah;

prošnje rektoratov visokih šol, ozi-
roma raznih podpornih društev na Dunaju,
v Gradci, Pragi in Ljubnem za podporo
ubogim dijakom;

prošnje srednješolskih ravnateljstev
v Ljubljani, Kranju, Novem mestu, Idriji
in Kočevju istotako za podpore ubogim
dijakom;

prošnja za zvišanje učiteljskih
prejemkov;

prošnja postojinskega učiteljstva
za zvišanje stanarine in za draginjske
doklade; —

potem pa dolga vrsta zasebnih pro-
šenj za podpore in miloščine, za

zvišanje pokojnin in podaljšanje vzgojevalnin itd. itd. itd.

Vse te prošnje so ostale nerešene: deželni zbor kranjski je zaključen. Prosilci in prosilke, zahvalite za to virtuoze iz škofovega glasbenega zavoda!

(Burno in dolgotrajno ploskanje in srditi vzkliki proti klerikalnim poslancem. Neki kmet vzdigne pest: Prokleti naj bodo ti izdajalci kmeta!)

Dr. Triller

je govoril približno takole:

Čestiti somišljeniki! Sedaj, ko so vam naši poslanci podali točno in jasno sliko neznosnega položaja, kateri je ustvaril v deželi prvi junaški čin s Tomaževo žlindro regenerirane klerikalne deželnozborske delegacije, sedaj je moja naloga lahka in kratka.

Pozvati vas hočem le, da dajmo tudi mi, narodno-napredni volilci, zbrani iz cele dežele, s primerno resolucijo duška naši globoki ogorčenosti nad frivolno igro, s katero so se dne 21. in 23. pr. m. zaigrali v deželni hiši kranjski najvitalnejši interesi vsega prebivalstva, nad redko brezstidnostjo, s katero se sedaj meče umazani, pesek v oči

vernemu narodu. (Živahno pritrdjevanje). Potrebno je, da se to dejstvo nekoliko nižje obesí, da se privleče izza kulís na pozorišče javnosti pravega režiserja cele komedije, v čegar rokah so vsi naši Šusteršiči le slepe marionete.

V to svrho pa vrzimo od sebe že enkrat vse zarjavele obzire in pokažimo s prstom na oni faktor, ki je prvi krivec vseh mučnih bolečin, v katerih se vije in stresa v zadnjih desetih letih naša uboga slovenska domovina. In ako hočemo storiti to, potem moramo seči pač nekoliko višje, nego stoji oni dr. Šusteršič, čegar slava se razlega danes križem kranjskih farovžev in mežnarij.

Kdo pa je ta dr. Ivan Šusteršič, vas vprašam pred vsem? (Klici: Dr. Žlindra!) Klerikalci trdè, da je to mož, za katerim stoji 38.000 volilcev. (Smeh). Jaz pa pravim: ne 38.000 volilcev, temveč par sto duhovskih fanatikov, par sto pokornih mežnarjev in pa 37.000 onih ubogih kranjskih kmetičev, katerim so njih dušni pastirji znali tako temeljito omračiti in zatemniti duševno obzorje, da bi bili z istim prepričanjem in z isto navdušenostjo, kakor dr. Šusteršiča, volili v državni in deželni zbor tudi vse časti vredno kuharico našega premilostnega knezoškofa,

ako bi bili slučajno tako zaukazali gospod kaplan. (Viharna veselost.)

Duhovščina torej stoji za dr. Šusteršičem, za njo pa škof in za škofom — Rim! Ne morda sv. Oče, a slabi svetovalci njegovi in faktični vladarji cerkve. Ako bi temu ne bilo tako, ako bi ne segale doli do Rima one nevidne žice, na katerih capljajo naši klerikalni politiki, tedaj bi bila posvetna moč našega klerikalizma v sredi votla, naokrog pa bi je nič ne bilo. (Tako je! Resnica!) In zategadelj jaz kličem tu javno in neustrašno: Ta Rim je v prvi vrsti kriv vse bede naše, Šusteršiči pa so le njegovi ponižni hlapci in goreči eksekutorji. (Burno, dolgo trajajoče pritrdjevanje.)

To je nepobitna resnica in skrajni čas je, da s karbolovo kislino te resnice očistimo okuženo slovensko ozračje. — Veter našega ogorčenja pa naj tja do Rima nese ta očiščeni zrak in ako bodo merodajni gospodje tudi pred njim še zapirali svoja okna; potem naj nosijo sami odgovornost za to, ako bo struna slej ali prej — počila! Napeta je že do skrajnosti! (Viharno pritrdjevanje.) Prepogosta zloraba cerkve v posvetne namene, ki bi bila nemogoča brez višje sankcije, že rodi v nas

prepričanje, da odštevši nekaj častnih, a vedno redkejših izjem, narod slovenski nima več dušnih pastirjev, kakoršnim se je v prejšnjih časih v globokem spoštovanju klanjal, temveč le še kasto fanatikov, ki se sama postavlja izven socijalne družbe in v čije apostolski poklic izgubavamo zadnjo trohico vere. (Gromoviti klici: Tako je! Resnica!)

Da se razumemo, dragi somišljeniki! Meni mojega globokega krščanskega prepričanja, moje neomahljive vere v križanega Boga niti novodobni kranjski popje ne morejo iztrgati iz srca; pač pa se bližam s strahovito naglostjo prepričanju, da je od blagoslova ali kletve takih duhovnov neodvisno vprašanje mojega izveličanja. Jaz ne verujem, da bi me duhoven, ki seje sovraštvo mesto ljubezni, zamogel odvezati mojih grehov; jaz ne verujem več, da bi od milostnega spremstva takih ljudij na poti k zadnjemu počitku bil zavisen blagor moje duše, in tudi v nezmotljivost tistega Rima, ki trpi in pokriva te ljudi, ne morem več verovati. Tolažim se pa: Stat crux, dum volvitur — Roma! (Navdušeno pritrjevanje.)

In vaše pritrjevanje, dragi somišljeniki prepričuje me, da se slične in enake misli vsiljujejo vam sleherni dan, ko morate gle-

dati divjo gonjo teh elementov, ki so pozabili, na blagoslov, preklinjanja bližnika pa so se privadili, kakor se privadi strasten žganjar strupene pijače. In smelo trdim, da se tudi v narodu obrača. Ne iz spoštovanja do duhovna, temveč le iz strahu pred njim dere marsikje pretežna večina ljudstva za klerikalno zastavo, meneč, da ima sleherni kaplan v žepu ključ do nebes. A kaj potem, ako izgine tak strah in to mnenje? Potem bo v zraku visela vera ljudstva, katero sedaj vežejo na osebe in versko, anarhijo bodo želi oni, ki sejejo sedaj nestrpnost in malikovanje. Mi tega ne želimo, a neizogibno bo, ako za časa ne odpre oči — Rim! (Burno ploskanje.)

Pa meni se dozdeva, da naši Rimljani tudi sami že občutijo potrebo, odvracati pozornost ljudstva od tega počenjanja in zato so si izmislili nov krik, s katerim naj se popularizuje klerikalna razdivjanost, ki je dosegla svoj višek dne 23. pr. m. v naši deželni hiši.

Splošna in jednaka volilna pravica — tako se imenuje ta krik. Hinavsko komedijanstvo, predrzno prostituiranje velike in vzvišene ideje — milejše besede ne najdem za to sleparjenje ljudstva. Katoliški klerika-

lizem, pa svoboda političnega prepričanja! To sta pojma, ki se dasta združiti tako malo, kakor ogenj in voda. Kamorkoli se oziramo po zgodovini katoliških narodov, povsodi vidimo, da se rimska cerkev brati vedno le s privilegovanimi stanovi, da je bila vsikdar nasprotna duševnemu osvobojenju naroda samega. Tam, kjer ima Rim največjo posvetno oblast, tam je ljudstvo vsikdar na najnižji kulturni stopinji in najbolj zatirano. To nam spričuje Francoska pred revolucijo, katere zadnji soprouzročitelji so bili posvetnega blaga in veselja prepohlepni katoliški kardinali, to nam spričuje stoletna zgodovina nesrečne Španske. Nasprotno pa kdo je v kulturno visoko stoječi Belgiji naj-srditejši nasprotnik ljudskih pravic, ako ne sedanja katoliško-klerikalna vlada? Mari ni prav ta sestra naših klerikalcev še letos provocirala v Bruselju krvave ulične boje prav s trdovratnim odrekanjem najvitalnejših človeških pravic delavskim slojem? In potem, kje na božjem svetu zija med člani jednega in istega stanu tako širok prepad, kakor v hirarhiji katoliške duhovščine? Naš ministrski predsednik in zadnji podrejeni mu diurnist, prvi general in zadnji prostak sta si gledé socijalne razlike in gmotnih dohodkov še

vedno desetkrat bližja, nego kak katoliški kaplan in pa recimo olomuški škof, ki ima za svoje brezdelje višje dohodke, nego trideset ministrov ali pa 3000 kaplanov. In sedaj je stranka, ki trpi v lastni hiši take krivice, ki leži na trebuhu, čim kihne tak bogat škof, našla pri nas na Kranjskem svoje socijalno srce! Ona stranka, kateri služi kot glavno trobilo dunajsko glasilo najbolj okoščene aristokratične nadutosti, glasilo kaste, kateri človek še vedno pričinja šele pri baronu. In ta klika ima pri nas pogum, da kriči: Ven s splošno volilno pravico! Da, to bi bila pač le splošna volilna domena rimske internacijonale in resničnemu ter svobodnemu izraževanju ljudske volje podobna le v toliko, v kolikor je podobna tolsta farovška kuharica tačas, ko menjava srajco — medicejski Veneri! (Viharna veselost.) Najprej so okovali v železne sponse slepega verskega fanatizma ubogi narod in sedaj zahtevajo za slepeca luč! Ne — gospoda katoliška, pred vsem kancelparagraf in potem splošna volilna pravica. Tega pa ne boste doživeli, da bi sedelo v deželni hiši kranjski 36 tonzuriranih in netonzuriranih tehantov pod osebnim predsedstvom premilostnega knezoškofa. (Veselost in odobravanje.)

Taka je stvar in nič drugačna, in zagadeli nas narodne naprednjake pušča čisto hladne vse kričanje o našem „lažiliberalizmu“ in naj prihaja odkoderkoli. Ako se socijalnim demokratom na Kranjskem tako mudi, da storé smrt škorpijona, jaz osebno to le obžalujem, a braniti jim ne morem; mi pa ne sedemo na limanice Šusteršičeve volilne reforme.

Za odstranjenje vsakega krivičnega privilegija smo vsikdar; iz celega srca priznavamo in privoščimo vsakemu produktivnemu stanu, torej tudi industrijalnemu delavstvu izdatno zastopstvo v vseh zakonodajnih korporacijah — a v rimsko mesnico ne gre svobodomiselni srednji stan. — To bodi naš kratek odgovor na vse besno kričanje tistih naših socijalnih reformatorjev, ki zaman skušajo za rudečimi zaplatami skriti svojo črno kuto. (Navdušeno pritrdjevanje in ploskanje.)

Na podlagi izvajanj današnjega shoda usojam priporočati vam, da sprejmete soglasno sledečo resolucijo:

Narodno napredni volilci vojvodine kranjske, zbrani dne 6. julija 1902 na protestnem shodu v Ljubljani, izjavljajo:

1.) da smatrajo nezaslišano, celi slovenski narod sramoteče postopanje klerikalne stranke in v prvi vrsti nje voditelja dr. Šusteršiča v deželnozborskih sejah dne 21. in 23. junija 1902 za skrajno frivolen, ker popolnoma iz trte zviti političen manever, uprizorjen zgolj v svrhu novega brezvestnega beganja in sleparjenja nerazsodne mase kmečkih volilcev ter puntanja istih zoper vsako, popolnemu cerkvenemu usužnjenju naroda nasprotno posvetno avtorito;

2.) da storé odgovorno za vse neizogibne zle posledice tega razdirajočega počenjanja ono cerkveno oblast, ki je na neizmerno kvar katoliški veri postavila v naši deželi svojo avtoriteto v brezpogojno službo nekrščanskemu klerikalnemu fanatizmu;

3.) da izrekajo svoje pomilovanje onim osebno dostojnim klerikalnim poslancem, ki niso imeli poguma, da bi se bili očitno uprli označenemu, za na-

rodnogospodarsko napredovanje vsega prebivalstva brez razlike stranke, v prvi vrsti pa njihovih kmečkih volilcev skrajno pogubnemu postopanju;

4) da pa nasprotno čestitajo na izrednem taktu in uzornem samoorganiziranju narodno napredni deželno-zborski delegaciji, čije sleherni člen stoji previsoko, da bi ga zamogle dosežati poulične psovke dra. Šustešiča;

4.) da pozivljajo to delegacijo, izrekajoč jej popolno zaupanje, naj z vso odločnostjo nadaljuje neizprosni, vsako paktiranje izključujoči boj zoper sedanjo klerikalno stranko v deželi, pač pa naj se zavzame za potrebno, vsem produktivnim stanovom pravično volilno reformo.

Ponesrečena klerikalna demonstracija

Klerikalci dobro vedo, kako velen važen pojav je protestni shod. Klerikalci so namreč lagali po nemških listih, da vse odobrava njih obstrukcijo, da jo

odobravajo celo naprednjaki, zlasti pa vsa Ljubljana. Protestni shod jih je na laž postavil, da hujše ni mogoče. Da bi utis tega shoda nekoliko izbrisali, so hoteli uprizoriti veliko demonstracijo. Razvili so veliko agitacijo. Mesto in vso okolico so preplavili z vabili, naj pridejo njihovi somišljeniki ob osmih zjutraj v »Katoliški dom«. Hoteli so jih korporativno peljati na protestni shod, in shod z razgrajanjem razbiti. Vsled tega je narodno-napredna stranka poskrbela, da se ne dovoli vstop tem razsajačem. Saj klerikalci tudi ne puste in sicer nikdar nobenega liberalca na njihove shode, niti časnikarskih poročevalcev.

Bili smo pripravljeni, da uprizore klerikalci veliko demonstracijo. Računali smo, da pride vsaj kakih 2000 delavcev. A kako smo se varali. Klerikalci se niso še nikdar tako strahovito blamirali kakor včeraj. Namesto demonstracije so uprizorili klavirno burko. Namesto delavcev je pripeljalo pred »Narodni dom« kakih 130 fantičev. Prišla je krščanska in socialnodemokratska **mularija**, pobiči, ki večinoma niso nad 17 let stari.

Delavcev je bilo jako malo in kar jih je bilo, so kmalu izginili, ker jih je bilo sram. Vstop v dvorano se tej mulariji seveda ni dovolil, pač pa so se naši somišljeniki neusmiljeno norca delali iz te klavrne družbice in jih za smehovali. Mularija je mej tem, ko je bil v »Nar. domu« shod, šla k dež. predsedništvu in tam čivkala »ven z volilno pravico«, pred nekdanj Ovijačevo hišo pa je vpila »Živia dohtar Šusteršič«. Dr. Šusteršič se ni pokazal temu »ljudstvu«, ker je vedel, kako bi se osmešil.

Število udeležnikov tega obhoda se je krčilo čedalje bolj in naposled je prišla le še prav neznatna tropica pred »Nar. dom«. Kdor je videl to družbico, si je rekel, da se morajo fjakarski konji zjokati nad tako demonstracijo, psi po ulicah pa od smeha pocrkati. Vodila sta te z belimi nageljni okičene »demonstrante« Štefe in Gostinčar. Ko so udeležniki shoda odhajal iz »Nar. doma«, je dr. Tavčar, ki je že prej s sarkazmi in ironijami te ljudi osmešil, dejal Gostinčarju: Kaj ste spet tukaj, blede Nežice? — Gostinčar: Notri bi nas bili pustili, saj bi Vam slavo peli. — Dr. Tavčar: Že mogoče, saj tako ne veste, kaj delate!

Buren prizor.

Iz prijaznosti in na izrečno prošnjo je bilo puščenih v dvorano tudi nekaj socialnih demokratov. Med zborovanjem so ti prosili pismeno, naj se dovoli jednemu izmed njih govoriti. Župan Hribar je temu ugodil in dal besedo social-demokratu Linhartu. Toda ta je govoril le prav kratko in že je moral nehati. Linhart se je osmelil reči, da je njegova strančiča že veliko več storila proti klerikalizmu kakor napredna stranka. Ta impertinenca, in drugzega ta pripomnja ni, je provzročila nepopisen vihar. Zborovalci so ogorčeni planili naprej in iz tisoč grl je donelo: Idrija! Idrijā! Idrija! — Žlindrija! — Vi ste vse izdali! — Rudeča žlindra! — Prodali ste se klerikalcem! — Za glažek šnopsa ste se prodali! — Fej takim ljudem! — Ven ž njim! — Ven! — Ven! — Vihar je bil kolosalen. Župan Hribar je z veliko eneržijo miril in po velikem trudu dosegel, da so zborovalci pustili Linharta naprej govoriti. A ko je ta zopet izustil nekaj impertinenc, se je vihar ponovil in Linhart je moral utihniti.

Glasovanje.

Župan je potem dal prej navedeno resolucijo na glasovanje. Resolucija je bila soglasno in z navdušenjem sprejeta, na kar je župan zaključil zborovanje.

Brzjavke.

Protestnemu shodu so došle naslednje brzjavke:

Belacerkev: Žalibog, da sva za-
držana, se shoda vdeležiti! Iz dna srca že-
liva mnogo vspeha! Grom in strela naj
ubije hinavsko podivjane zastopnike neza-
vednih volilcev. — Majzelj, Zorko.

Begunje pri Lescah: Urnebesni
slava zborovalcem! — Napredni go-
renjski Begunjci.

Bled: Z Vami se strinjamo, Žlindre
ne rabimo! — Blejski liberalci.

Bohinjska Bistrica: Tudi Bo-
hinjci zaničujejo rogovileže. Proč z žlindro
in njegovo bando! — Bohinjci.

Bohinjka Bistrica: Stojimo z
Vami v boju proti klerikalnemu zmaju in
želimo zdrobiti mu trmasto glavo in uni-
čiti njega nesramno počenjanje. To želimo
— bohinjski naprednjaki.

Borovnica: Protestuje proti neču-
venemu početju Šusteršičeve bande v de-
želnem zboru, kličemo navdušeno zboru-

jočim: Le po njih! — Borovniški naprednjaki.

Celje: Odkritosrčno častitamo zborovalcem. Pogin ožlindranemu dr. Šusteršiču! Mi še nismo pozabili na: »Fremdes Gebiet!« — Celjski radikalci.

Cerknica: V duhu pri vas se pridružimo vašemu protestu, odločno obsojamo iz trte zvito obstrukcijo. Za nasledke naj odgovarjajo vprizoritelji škandala. — Cerkniški naprednjaki.

Črnomelj: V duhu pri protestnem shodu kličemo: na pogibelj klerikalnim korifejam! — Črnomaljski napredjaki.

Dolenji Logatec: Kranjska inkvizicija naj miruje ali »proč od Rima!« — Dolenjelogaški liberalci.

Domžale: Protestni shod pozdravljamo z nado, da rodi obilo sadu. Postopanje paše in dervišev grajamo kar najstrožje ter jim kličemo: Proč s katoliško farbarijo! Proč s hinavci! — Antipodrepniki.

Dunaj: Čehi na Dunaju, proslavljajoč danes magistra Ivana Husa, Vas (dr. Tavčarja) pozdravljajo, želeč slovenskim bratom in njih zborovanju veliko uspehov v boju zoper rimljanstvo.

Godovič: Odločno obsojamo tako reševanje ljudskih koristi klerikalne stranke. Narodnim poslancem kličemo pogumno: naprej v boju za napredek in svobodo naroda! — Črnovrški narodni volilci.

Goranjava vas: Živeli boritelji za narodno provseto! Proč z žlindro. — Narodnonapredni volilci žirovski.

Gorica: Narodno-napredna stranka na Goriškem je z duhom pri vas. Vaš protest je naš protest. Zloraba prižnice in spovednice je tudi pri nas notorična škandalozna resnica. Proč s hinavci, ki se nad opravičenim našim ogorčenjem škandalizujejo, mesto da bi se sramovali in skrili! — »Soča«.

Hotederšica: Odločno protestujemo proti Šusteršičevemu nasilstvu v dež. zboru. — Županstvo Hotederšica: Albreht, župan; Merlak, Semrov, svetovalca.

Idrija: Protestu proti skrajno silovitemu, neosnovanemu postopanju klerikalcev v deželnem zboru, s katerim so se preprečili največji interesi trpečega ljudstva, pridružuje se tudi — odbor političnega društva »Jednakopravnost«.

Idrija: Naprednim narodnim deželnim poslancem vsa čast! — Idrijska narodna čitalnica.

Idrija: Zaničevanje klerikalnim izdajicam kmetskega ljudstva! — Zavedni Doljani.

Idrija: Obsojajoč najodločneje popolnoma neutemeljeno nasilje klerikalne stranke v deželnem zboru in še posebej nad vse surovo obnašanje dr. Šusteršiča in

drugov proti narodnim naprednim poslan-
cem želimo shodu največji vspeh. Fej, sle-
parjem ljudstva! Živeli napredni poslanci!
— Narodni delavci.

Ilirska Bistrica: Čast možem, ki
delajo za narod, a sramota onim ki plodo-
vito delo zavirajo. — Anton Žnider-
šič, župan.

Ilirska Bistrica: Soglašam z Vami
zbranimi in s protestom zoper nečuveno
frivolnost klerikalcev v zbornici in zavi-
janje resnice na zunaj. — Župan tr-
novski.

Ilirska Bistrica: Z vami od-
ločno protestujemo proti postopanju kle-
rikalnih harlekinov! Odpirajmo narodu oči,
da jih spozna! — Ilirsko Bistriški
in Grovski naprednjaki.

Jesenice: Ogorčeni nad surovostjo
Šusteršičevo in njegovih pristašev, prote-
stujemo združeni z vami proti nasilnostim
in kličemo: živeli narodno-napredni po-
slanci! — Klinar, župan, Rant, Gu-
stin, Salberger.

Jesenice: Proč s takim poslan-
cem, kateri naše koristi tako z nogami
tepta. Poslancem napredne stranke: Živeli!
— Schrey.

Kamnik: Protest zdravega razuma
proti surovi zaslepljenosti odobrava ves
dostojni svet. — Fajdiga, Grašek,
Kenda, dr. Kraut, župan Močnik,
Orožen, Terpinec.

Kamnik: Protestujemo z vami zoper zlorabo katoliške vere in slovenske narodnosti za sebične namene zaničljivih štreberjev. Umazana roka žlindre: Proč! — Politično društvo »Zora«.

Kostanjevica: Pridružujemo se Vam, ki dajete duška upravičeni ogorčenosti zaradi postopanja klerikalcev. Čast možatemu postopanju naprednih poslancev! — Kostanjeviški naprednjaki.

Krško: Napredni Krčani iskreno pozdravljajo shod zavednih volilcev. Deželni zbor je mesto dela, pa ne torišče brezmiselnim šalam. — Auman.

Litija: Slava junakom za narodno borbo, Žlindro pa v torbo! — Vačani.

Litija: Živela narodna napredna stranka, nje hrabri voditelji, ki se bojujejo zoper ožlindrano klerikalno druhal! — Šmartinski liberalci in liberalke.

Litija: Klerikalni generali, narodne propalice, sami sebi puhli ponos, a gnjus in škoda ugledu slovenskega naroda, sami sebi sodijo! Mi stojimo in bomo stali, braniki in topovi svojih zidov in trdnjave proti klerikalni infamiji. Pereat zaslepljenemu klerikalizmu kličejo. — Litijčani.

Gorenji Logatec: Najodločnejši odpor brutalni sili osrečevalca ljudstva dr. Žrindre, ki je povzročil s svojim

nastopom kmetu neizrečeno škodo! Živela napredna stranka. — Za gorenjelo-gaške volilce: Lenassi.

Lož: Slovesno protestujemo proti postopanju katoliško narodne stranke v Kranjskem deželnem zboru in se popolnoma strinjamo s protestom današnjega shoda narodne napredne stranke! — Županstvo in narodno napredni volilci v Ložu.

Maribor: Pozdravljamo narodno-napredne zborovalce in jim kličemo: Neustrašeno naprej v boju proti klerikalizmu. — Mariborski naprednjaki.

Medvode: Živeli narodno-napredni somišljeniki, živeli napredni poslanci! Proč s smrdljivo žlindro, proč z barabskim postopanjem v deželnem zboru! — Več liberalcev.

Metlika: Pozdravljamo protestni shod. Živio Hribar, pereat Žlindra! — Metliški samci.

Mokronog: Z navdušenjem pozdravljajo zbrane na protestnem shodu. — Mokronoške napredne Slovenke.

Mokronog: Gromoviti pozdrav vrlim pravomislečim boriteljem našega naprednega shoda. Privezite nasprotni, pred celim svetom osmrajeni stranki originalno vrečo goljufive Žlindre na vrat! — Mokronoški Tržani.

Novo mesto: Gromoviti živio diki dr. Tavčarju! Pereat Žlindra! — Pegan.

Novo mesto: Brezvestnemu zapeljivcu ljudstva, sleparskemu klerikalizmu: Pereat! — Vernik, Pirnat.

Novo mesto: Sramotiteljem naših prijateljev uradnikov, sinov istega naroda, sramotiteljem ubozega našega kmeta, ki nič ne ve o tem, kaj njegovi usiljeni zastopniki uganjajo na njegov račun, sramotiteljem vsega naroda povejte najtrpkeje, kar morete! — Novomeščani.

Novo mesto: Grom in peklo nad Herostrata našega naroda! — Tuckovca.

Poljane nad Škofjo Loko:

Izmijte ljudstvu pesek iz oči,

Resnica in pravica naj živi!

Proč sleparje in kravarje,

Brezvestne vse laži pisarje!

Poljanski narodnjaki.

Postojna: Zgražaje se nad nesramnim napadom, odobruje vaše sklepe — Zavedno uradništvo.

Postojna: V duhu z vami kličemo: Proč žlindra! — Napredni volilci Postojne.

Prestranek: Živeli nar. napredni zborovalci. Fej žlindrasto klerikalnemu surovinu! — Žnideršič.

Radovljica: Živeli zborovalci protestnega shoda! Pereat obstrukcija deželnega zbora! — Napredni volilci.

Radeče: Pridružujemo se vam v boju zoper klerikalno žlindro in kličemo gromoviti: Živeli! — Občinski odbor Radeče.

Radeče: Klerikalci z obljubami bi radi ljudstvo farbali. A pri nas pa dobro vemo vsi, da to je le pesek v oči, ker za pravi blagor ljudstva le liberalno srce res gori. Od shoda zadržani kličemo kakor prej tako zdaj: Le naprej a ne nazaj! — Majcen, župan, Prijatelj, Rejave, svetovalca.

Raka: Želeči veliko sadu današnjemu shodu proti nesramnemu, volilcem škodljivemu postopanju klerikalnih farovških poslancev v dež. zboru. — Raški naprednjaki.

Ribnica: Dal Bog, da bi odmev danes v sokolski dvorani razlegajočih se glasov prišel v zadnjo gorsko vas in oznanil ljudstvu, kdo so lumpje in kdo žre denar njegovih žuljevih rok. — C. kr. uradniki v Ribnici.

Ribnica: Ne s surovostjo, ampak z razumom delajmo za narodni blagor! — Napredni občinski odborniki.

Št. Rupert: Proti barabskemu nastopu klerikalcev v dež. zboru odločno protestujejo tudi — Šentruperški napredni volilci.

Senožeče: Najodločneje protestujemo proti surovemu nastopanju klerikalnih poslancev v deželnem zboru. Osobito

obsojamo nastop onega moža, kateremu je bilo dokazano, da ima od žlindre uma zane roke. Napredne poslance pozivljamo, da neustrašeno gredo v boj za napredek in svobodo ljudstva. — Fran plemeniti Garzarolli, župan senožeški, v imenu 46 volilcev.

Sodražica: Pridružujoči se sklepom shoda, kličemo nesramnemu počenjanju klerikalnih razgrajачev ogorčeni: fej! — Sodražki naprednjaki.

Šent Vid nad Vipavo: Bralno društvo »Sloga« pridružuje se protestu narodne stranke napram neolikanemu nastopu klerikalcev. — »Sloga«.

Šent Vid nad Vipavo: Zadržan, udeležiti se shoda, pozdravljam zborovalce in izrekam ogorčenje nad obnašanjem klerikalnih poslancev v deželnem zboru. — Bizjak, župan.

Stari trg pri Rakeku: Protestnemu shodu se pridružujemo z navdušenim srcem ter kličemo zbranim narodnjakom krepki Na zdar! — Narodnjaki starotrške občine.

Št. Peter na Krasu: Podpisani društvu najstrožje obsojajeta politiko in surovost klerikalnih poslancev. — Bralno in gasilno društvo »Zagorje« na izletu v Hraščah.

Toplice: Da bi deželni zbor zopet deloval in se razgrajачem sapa zaprla želi — Ignacij Sitar, župan.

Toplice: Obsojajoči nastop deželno-zborske druhali vam kličemo: Živeli! — Dr. Weibl, Matko.

Toplice: Slava dr. Tavčarju in njegovemu vodstvu! — Josip Turk.

Toplice: Narodno ženstvo je solidarno s poštenjakom. Bog z Vami, dr. Tavčar! — Skušekova, Peganova, Weiblova.

Trebnje: Vsem zbranim zavednim neodvisnim, za prosep naroda delujočim možem kličemo krepki Na zdar! Krokarm pa smrt! — Trebanjska detelja in drugi.

Trebnje: Zadržani in doma ostali napredni Trebanjci pridružijo se današnjemu protestu ter kličejo zbranim zborovalcem gromoviti »Slava!«

Trojana: Agitacija raz lece in iz spovednice naj se odpravi! Živeli napredni poslanci! Pereat Žlindra! — Trojančani.

Velikelašče: Bog daj kmetu pamet in malo »belih vestij«. — Antikonsumarji.

Velikelašče: Slava shodu! Obžalovanje ožlindranim slepilcem in ugonobiteljem kmeta, obžalovanje onim, ki se delajo, kakor da bi jim verjeli. Pašolhinavstvo. — Velikolaški naprednjaki.

Vipava: Najodločneje obsojamo nastop klerikalnih poslancev v deželnem

zboru kranjskem, osobito načelnika dr. Šusteršiča in podle katoliške izraze v brk narodno naprednim našim poslancem. V duhu z njimi kličemo: Naprej mirno in možato delujejo naj naši napredni zastopniki za napredek in svobodo zlato! — V imenu naprednih Vipavcev. — Hrovatin ml., župan Jos. Zvokel svetovalec, Mesesnel svetovalec.

Vinica: Slava zborovalcem protestnega shoda! Sramota ožlindranim zaviračem pozitivnega dela! — Županstvo Dragatuš.

Vinica: Protestiramo proti coklji! Narodnim poslancem slava! — Viniški naprednjaki.

Vipava: Naši poslanci: Le naprej! Žlindra — fej! — Goški narodnjaki.

Zagorje ob Savi: Zadržani, protestiramo najenergičneje proti barabsko pijanim, klerikalnim, razgrajadem. Fej »bela vestja«, fej »podrta peč«, fej vse kar po žlindri smrdi! Živio Hribar! Živio dr. Tavčar! — Zagorski liberalci.

Železnike: Obsojamo škandalozni nastop klerikalcev v deželnem zboru. Pridružimo se v duhu protestnemu shodu. Živeli napredni poslanci! — Naprednjaki iz Selske Doline.